

มอบคุณรับเงา แทนคุณแบกใบ มฤคทายวัน

หรือไม่ แต่ในทุก ๆ วัน เราอาจจะเหยียบย่ำต้นไม้

ทุกก้าวที่เราเหยียบย่ำพื้นดิน และทุกการกระทำที่อาจพลัดพลั่งทำร้ายเหล่าต้นไม้ไม่น้อยใหญ่โดยไม่ได้ตั้งใจ อาจเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อยของคนในเมืองใหญ่ แต่สำหรับพื้นที่อันศักดิ์สิทธิ์ในเขตที่ประทับของพระมหากษัตริย์ และเหล่าพระบรมวงศานุวงศ์แล้ว การสักการะต้นไม้เป็นประเพณีสำคัญที่สืบทอดกันมาช้านาน โดยข้าราชการฝ่ายใน พระบรมมหาราชวัง

คุณหญิงเสริมศรี บุนนาค เล่าว่า ทั้งหมดนี้เพื่อเป็นการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ปกปักรักษาบริเวณพื้นที่ และขอขมาในการกระทำที่ล่วงเกินเหล่าต้นไม้ที่คอยให้ร่มเงามานานยุคต่อมา โดยในส่วนของพื้นที่พระตำหนักฤดูร้อน ภายในพระราชวังมฤคทายวัน ที่สร้างขึ้นมานานกว่า 90 ปี ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็เป็นอีกหนึ่งแห่งที่สืบทอดประเพณีนี้มาอย่างเคร่งครัดและเปิดโอกาสให้เหล่าชาวไทยได้สัมผัสประเพณีอนุรักษ์นี้ให้ใกล้ชิดมากขึ้นในช่วงก่อนเข้าพรรษา ในเวลาขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 เป็นประจำมากกว่า 4 ปีแล้ว

“ในความเป็นจริงเราทุกคนไม่รู้หรือว่าเหล่าเทวดาที่คอยคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้มีจริง

ไหม ถ้าเราไปทำร้ายเขาโดยไม่ตั้งใจ เราก็ต้องทำอะไรมาคดแทนบุญคุณที่เขาให้เราเหยียบย่ำไปบ้าง โดยประเพณีในวังจะมีกรไหว้ขอขมาทุกปีซึ่งเราพยายามทำสืบทอดกันมาให้ถูกต้องที่สุด และยังอยากให้ประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญและเข้าร่วมด้วยทุก ๆ ปี” คุณหญิงเสริมศรี กล่าว

ทางด้าน พัทธพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา ผู้แทนพิเศษสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ บอกถึงที่มาของประเพณีนี้ว่า พิธีต้องจัด

บรรเลงเพลงเกี่ยวกับต้นไม้หน้าพระณ

คุณหญิงเสริมศรี บุนนาค นำสวดในพิธี

พัธพงศ์ อิศรเสนา ณ อยุธยา

ขึ้นในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปีในวังหลวงฝ่ายใน ห้ามคนนอกเข้า แต่ด้วยรับสั่งของสมเด็จพระเทพรัตนวรมหสุลาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีพระราชประสงค์จะสืบทอดประเพณีนี้ไว้ให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ จึงนำมาจัดกันที่พระราชวังมฤคทายวัน ให้ประชาชนทั่ว ๆ ไปได้มีส่วนร่วมในพิธีด้วย แต่ที่เปลี่ยนมาทำก่อนเข้า

พรรษานั้นถือเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งที่จะบอกทุกคนว่าอย่าตัดต้นไม้ในช่วงนี้ เพราะเมื่อเข้าหน้าฝนแล้งต้นไม้ที่โค่นตัดจะถูกความชื้นมากอาจติดเชื้อแผลงัก้านไม่สวยหรือตายได้ และถือเป็นมงคลแก่ชีวิตที่จะได้ขอขมาปีละ 1 ครั้งอีกด้วย

“เราสามารถผูกต้นไม้ได้ทุกต้นทั่วทั้งพระที่นั่ง

ทั้งคันทมะขาม ไทร กร่าง จามจุรี ตะโก จริง ๆ แล้วมีอายุมากกว่าพระที่นั่งเสียอีก ซึ่งปกติแล้วในพื้นที่มีการตัดต้นไม้อยู่เป็นประจำเฉพาะบริเวณกิ่งที่ไม่ดี นอกจากนี้เราปลูกฝังเรื่องอนุรักษ์ต้นไม้ในพื้นที่และฟื้นฟูพืชพันธุ์ที่ตายไปจากสภาพแวดล้อมชั้นมรดกด้วย อย่างเช่นโครงการทำปุ๋ยอินทรีย์จากใบจามจุรีเพื่อนำมาปรับปรุงดินบริเวณรอบ ๆ พระที่นั่ง โดยนำพระราชดำริของพระเจ้าอยู่หัวที่ให้ปลูกต้นไม้เพื่อหรือต้นไม้เพื่อให้รากแทรกกลงไปในดินที่ได้ 2-3 เมตร แล้วก็โคกกลมและปลูกใหม่อย่างนี้เรื่อย ๆ เป็นเวลา 2-3 ปี จนได้หญ้าสีเขียวจากนั้นก็เริ่มรดน้ำจัดเพื่อไม่ให้หน้าทะเลซึมเข้ามาทำลายเนื้อดินเหมือนสมัยก่อน” พัทธพงศ์ กล่าว

ทั้งนี้ นอกจากจะมาสืบทอดประเพณีโบราณในทุกปีแล้ว ประชาชนทั่วไปยังสามารถเข้ามาเรียนรู้กิจกรรมและนิทรรศการต่าง ๆ เกี่ยวกับประเพณีในวัง ทั้งงานออกร้านผลิตภัณฑ์ การแสดงดนตรีไทยที่เกี่ยวกับพรรณไม้ พร้อมสัมผัสความเป็นอยู่ที่ย้อนไปในสมัยรัชกาลที่ 6 ทั้งการนั่งผ้าจีน การร้อยพวงมาลัย ความชนบชววัง และชมความเป็นอยู่ของกษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ในสมัยนั้นอีกด้วย เรียกว่าได้ทั้งบุญและความรู้ดี ๆ จากพิพิธภัณฑ์เสมือนจริงแห่งนี้กลับกันไปด้วยพร้อม ๆ กันภายในวันเดียว